

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa (...) Spółki akcyjnej z siedzibą w K. przeciwko M. A. o zapłatę:

1. uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany w dniu 9 lipca 2010 roku I Nc 3964/10/S przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie w stosunku do pozwanego M. A. i oddalił powództwo;
2. zasądził od (...) Spółki akcyjnej z siedzibą w K. na rzecz M. A. kwotę 792 zł tytułem kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając rozstrzygnięcie w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- a) art. 140 § 1 k.p.c. w zw. z art. 495 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r. poprzez niedoręczenie powodowi odpisu zarzutów pozwanego M. A. od nakazu zapłaty z dnia 9 lipca 2010 r.,
- b) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 230 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego oraz oparcie rozstrzygnięcia na twierdzeniach pozwanego M. A., które nie zostały przyznane w żaden sposób przez powoda.

Wobec podniesionych zarzutów apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest o tyle zasadna, że skutkowałą uchyleniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji.

Zarzuty naruszenia art. 140 § 1 k.p.c. w zw. z art. 495 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r. oraz naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 230 k.p.c. są zasadne. W badanej sprawie rozpoznanie powództwa nastąpiło bowiem z naruszeniem przepisów postępowania oraz w wyniku błędnego ustalenia okoliczności faktycznych.

Przypomnieć należy, że wobec pozwanego M. A. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w dniu 9 lipca 2010 r. Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469) sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w postępowaniu nakazowym do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami, w brzmieniu dotychczasowym.

Wobec wniesienia zatem przez pozwanego M. A. zarzutów od nakazu zapłaty w dniu 26 czerwca 2018 r., zastosowanie winien mieć art. 495 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r., zgodnie z którym w razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie ich powodowi.

Sąd I instancji uchybił wskazanemu przepisowi, nie doręczając powodowi złożonych przez pozwanego zarzutów. Z wydruku z systemu (...) wynika bowiem, że korespondencja sądowa w tym zakresie nie została wysłana do powoda, co w sposób oczywisty skutkowało brakiem doręczenia i nie wywołało postulowanego skutku procesowego.

W wyniku wskazanego uchybienia strona powodowa została pozbawiona możliwości ustosunkowania się do zarzutów podnoszonych przez pozwanego i złożenia stosownych wniosków dowodowych, co miało wpływ na wynik sprawy, gdyż brak zajęcia stanowiska przez powoda Sąd Rejonowy uczynił podstawą swojej argumentacji, skutkującej oddaleniem powództwa. Sąd I instancji uznał bowiem, iż powód nie udowodnił zasadności dochodzonego roszczenia,

gdyż po zgłoszeniu przez pozwanego szeregu zarzutów dotyczących istnienia ważnego i wymagalnego zobowiązania wekslowego, nie powołał żadnych okoliczności faktycznych wskazujących na istnienie porozumienia pomiędzy nim a pozwanym czy wystawcą weksła, co uniemożliwiło zweryfikowanie poprawności wypełnienia weksła in blanco zgodnie z porozumieniem. Tymczasem powód został pozbawiony możliwości dalszego dowodzenia zasadności roszczenia i zaprzeczenia twierdzeniom pozwanego z uwagi na niedoręczenie odpisu zarzutów stronie powodowej.

Skoro zatem Sąd Rejonowy, będąc do tego zobowiązany na podstawie art. 495 § 1 k.p.c. zaniechał doręczenia powodowi odpisu zarzutów wniesionych przez pozwanego, co potwierdza wydruk z bazy (...), a w konsekwencji uniemożliwił stronie powodowej odniesienia się do nich, wskazać należy, iż nie rozpoznał istoty sprawy.

W opisanym procesie zachodzi konieczność doręczenia powodowi odpisu zarzutów od nakazu zapłaty i umożliwienia stronie powodowej odniesienia się do nich, a także przeprowadzenia kompleksowej oceny dowodów, zbudowania prawidłowej podstawy faktycznej, dokonania ponownej oceny żądania pozwu i rozstrzygnięcia o istocie sprawy.

Pojęcie „istoty sprawy”, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialno-prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu I instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy. W szczególności chodzi zaś tutaj o różnego rodzaju zaniedbania, które w ogólnym rozrachunku polegają na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo pominięciu merytorycznych zarzutów stron przy jednoczesnym bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialno-prawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, opubl. OSNC Nr 1/1999 poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, opubl. baza prawna LEX Nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, opubl. baza prawna LEX Nr 519260 oraz wyroki SN z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, opubl. OSP Nr 3/2003 poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, opubl. baza prawna LEX Nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, opubl. OSNP Nr 1-2/2009 poz. 2). Inaczej mówiąc „nierozpoznanie istoty sprawy” oznacza uchybienie procesowe Sądu I instancji polegające na całkowitym zaniechaniu wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego, przez co rozumie się nie wniknięcie w podstawę merytoryczną dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji pominięcie tej podstawy przy rozstrzygnięciu sprawy. Proces stosowania prawa przez sąd polega na ustaleniu faktów relewantnych dla rozstrzygnięcia, opisanych hipotezami norm prawa cywilnego materialnego, które znajdują zastosowanie dla zgłoszonych roszczeń. Brak rozważań w tym zakresie prowadzić musi do niewyjaśnienia istoty sprawy (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 2 kwietnia 2019 r., I ACa 959/18, Lex nr 2668188). Oceny, czy Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się zaś na podstawie analizy żądań pozwu, stanowisk stron i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia.

Pomimo tego, że zgodnie z treścią art. 382 k.p.c. postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny i w tym znaczeniu jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji, jednakże z pola widzenia nie może schodzić wymóg zachowania instancyjności, o której stanowi art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Jak zasadnie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 lutego 2021 r. (I CZ 88/20, L.) ocenę, czy sprawa wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, należy odnieść do tych dowodów, które dla rozpoznania istoty sprawy miałyby zasadnicze znaczenie, zaś przeprowadzone przez sąd pierwszej instancji dowody nie były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Przeprowadzenie przez sąd drugiej instancji takich dowodów i poczynienie na ich podstawie niezbędnych ustaleń faktycznych, a następnie dokonanie ich koniecznej, pełnej oceny prawnej, pozbawiłoby uczestników możliwości kwestionowania ustalonej podstawy faktycznej z powodu zakazu oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.) oraz ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W ocenie Sądu Okręgowego, rozpoznanie sprawy wymagałoby czynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. Z tego też powodu, zasadnym jest respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego, które uzasadnia w takich wypadkach uchylenie orzeczenia.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a żądanie pozwu musi być przedmiotem ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego pozostawiono Sądowi niższej instancji, jak wymaga tego art. 108 § 2 k.p.c.

Ponownie rozpoznając sprawę, Sąd Rejonowy doręczy powodowi zarzuty od nakazu zapłaty, do których będzie miał on prawo ustosunkować się w określonym terminie i co pozwoli na zachowanie gwarancji procesowych. Po przeprowadzeniu opisanych czynności, Sąd Rejonowy poczyni ustalenia co do prawidłowej podstawy faktycznej, dokona ponownej oceny żądania pozwu i rozstrzygnie o istocie sprawy.